

รายงานผลโครงการสำรวจพันธุ์พืชในพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่ปกป้อง
พันธุ์กรรมพืชของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม-ชัยนาทและการ
กำหนดพิกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่

ใน

โครงการสนองพระราชดำริ โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ดำเนินการในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

๓๕/๑ ถ.รัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ. สธ.)

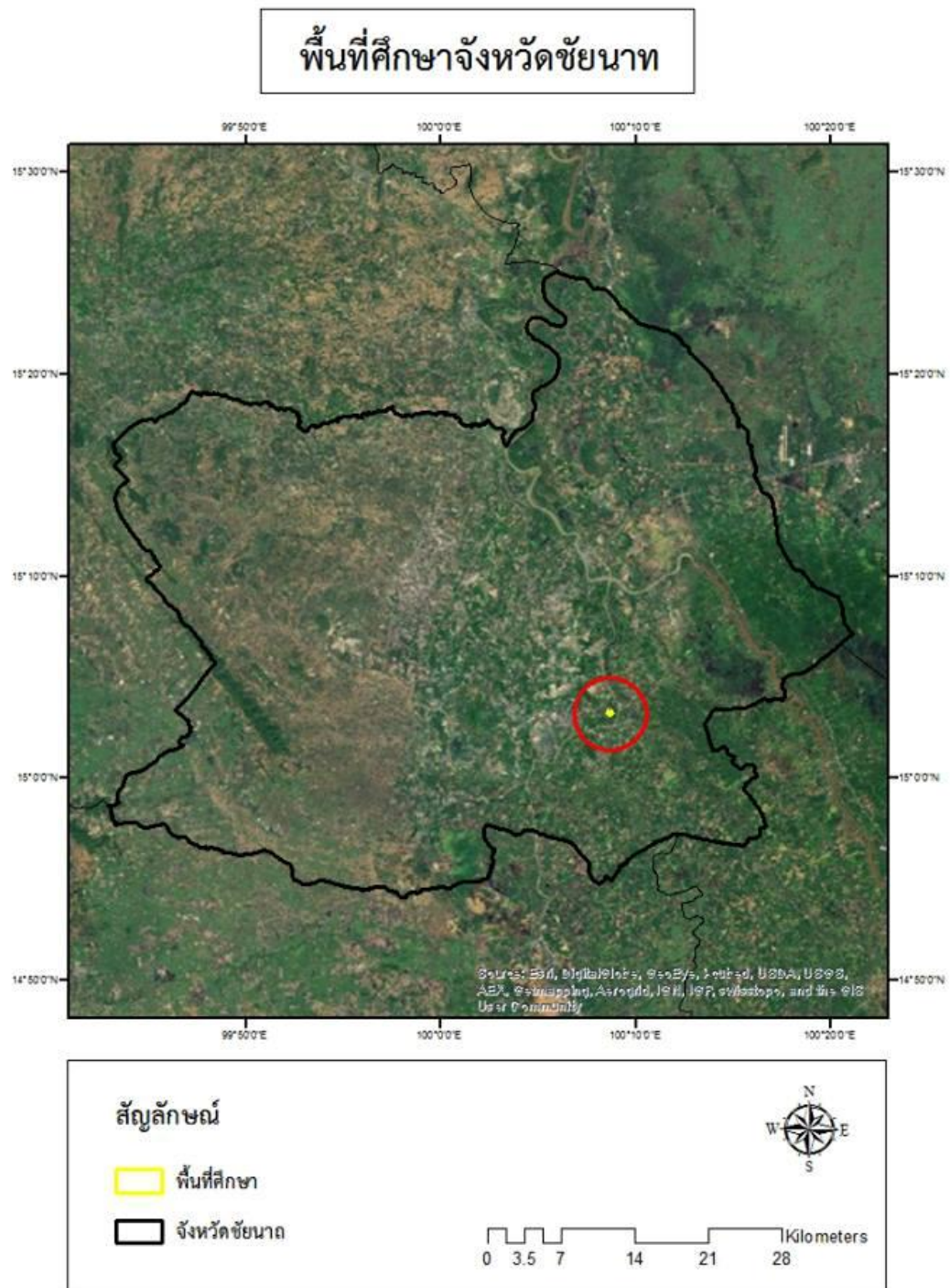
ศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม วิทยาเขตชัยนาท

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความเข้าใจ และทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของพันธุกรรมพืชต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทย ก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อให้มีการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติที่นำผลประโยชน์มาถึงประชาชนชาวไทย ตลอดจนให้มีการ จัดทำระบบข้อมูลพันธุกรรมพืช ให้แพร่หลายสามารถสื่อถึงกันได้ทั่วประเทศ

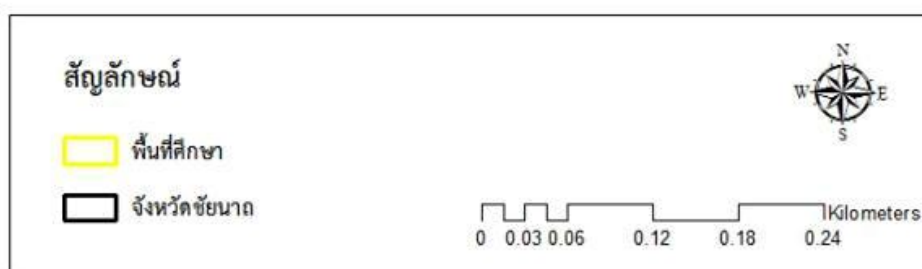
พื้นที่ศึกษา

การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืชเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะปกป้องพื้นที่ป่าธรรมชาติ นอกเขตพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งมีพื้นที่ศึกษาภายในศูนย์การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันเกษม วิทยาเขตชัยนาท หมู่ที่ 7-8 ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นพื้นที่ป่ากร้าง หล้าขึ้นหนาทึบ มิไม่มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์ เหลืออยู่น้อยมาก ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปทำให้พืชไม่สามารถปรับตัวให้สมดุลได้ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำมาขาย ประชากรที่เพิ่มขึ้นเกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อหาที่ทำกิน ประชาชนขาดจิตสำนึกในการดูแล เป็นต้น

ภาพที่ 1 ขอบเขตจังหวัดชัยนาท

พื้นที่ศึกษาจังหวัดชัยนาท

ภาพที่ 2 ขอบเขตพื้นที่สำรวจ

การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช

วิธีสำรวจความหลากหลายของพรรณพืช

- 1) สำรวจและรวบรวมข้อมูลความหลากหลายของพืชในพื้นที่ศึกษาด้วยวิธีการเดินสำรวจตามเส้นทาง (line transect method) ทำการจำแนกชนิดพันธุ์พืชที่พบบนเส้นสำรวจ
- 2) ศึกษารายละเอียดตัวอย่างพรรณไม้ที่เก็บมาจากภาคสนาม พร้อมทั้งเขียนบรรยายลักษณะของพรรณไม้แต่ละชนิด

ภาพที่ 3 การเดินสำรวจจำแนกชนิดพันธุ์ไม้

ผลจากการสำรวจชนิดพันธุ์ไม้เบื้องต้นบริเวณพื้นที่ศึกษาพบชนิดพันธุ์ไม้ที่เป็นไม้เด่นในพื้นที่ ดังนี้
 จนนวน (*Dalbergia nigrescens*) จีวป่า (*Bombax anceps*) มะเกลือ (*Diospyros mollis*) มะกอก (*Spondias pinnata*) หว้า (*Syzygium cumini*) ข่อย (*Streblus asper*) มะเคื่อปล้อง (*Ficus hispida*) จามจุรี (*Samanea saman*) โมกมัน (*Wrightia arborea*) ตะโกนา (*Diospyros rhodocalyx*) กางจืดมอด (*Derris kerrii*) ปีบ (*Millingtonia hortensis*) กรวยป่า (*Casearia grewiifolia*) สำโรง (*Sterculia foetida*) เมาไขปลา (*Antidesma ghaesembilla*) เหมือดโลด (*Polyosma elongate*) สะแกนา (*Combretum quadrangulare*) กุ่มน้ำ (*Crateva magna*) มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce*) ขางนา (*Dipterocarpus alatus*) สะเดา (*Azadirachta indica*) เต้าร้าง (*Caryota bacsonensis*) รวมทั้งกล้วยป่า (*Musa acuminata*) อีกด้วย ส่วนไม้พื้นล่างจะเป็นกลุ่มหญ้า และเถาวัลย์ขึ้นอย่างหนาแน่น

ภาพที่ 4 เถาวัลย์ที่ขึ้นปกคลุมในพื้นที่ป่า

จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ที่สำรวจเป็นป่าผสมผลัดใบหรือป่าเบญจพรรณ (mixed deciduous forest) เนื่องจากมีพันธุ์ไม้ที่เป็นไม้ดัชนีที่ใช้จำแนกลักษณะทางสังคมพืชขึ้นต้นได้ เช่น จนนวน หว้า จีวป่า มะเกลือ เป็นต้น และมีปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดสังคมพืชชนิดนี้คือ ฤดูกาล ป่าผสมผลัดใบพบในพื้นที่ที่มีสามฤดูกาล คือ ฤดูร้อน ฤดูหนาว และฤดูฝน มีช่วงที่ขาดฝนเกินกว่า 4 เดือนเป็นอย่างต่ำ และปริมาณน้ำฝนค่อนข้างน้อย ไฟป่าก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สังคมป่าชนิดนี้ดำรงอยู่ได้พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่ในสังคมมีการปรับตัวหลายรูปแบบเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ภายใต้อิทธิพลของไฟ

พลวัตป่าผสมผลัดใบ (mixed deciduous forest dynamics)

พลวัตของป่าหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมพืช เมื่อพิจารณาถึงการทดแทนขั้นทุติยภูมิ (secondary succession) ภายในพื้นที่ป่าผสมผลัดใบ โดยทั่วไปเกิดได้ใน 3 แนวทาง คือ

1. เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการทำลายค่อนข้างรุนแรงและมีการใช้ประโยชน์ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน พื้นดินเสื่อมคุณภาพสำหรับการเติบโตของไม้ใหญ่ พื้นที่เช่นนี้มักปกคลุมไปด้วยหญ้าคา (*Imperata cylindrical*) ซึ่งมีความทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี
2. เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ถูกทำลายอย่างรุนแรงแต่พื้นที่ค่อนข้างชื้น มักยึดครองด้วยสาบเสือ (*Chromolaena odoratum*) ซึ่งมักขึ้นร่วมกับไม้พุ่มขนาดเล็กและลูกไม้ ในบางพื้นที่อาจพบสังคมของกล้วยป่า (*Musa acuminata*) ดังแสดงในภาพที่ 5 ซึ่งเข้ายึดครองอยู่อย่างหนาแน่น โดยเฉพาะในพื้นที่โล่งขนาดใหญ่และมีความชื้นสูง
3. เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ถูกทำลายไม่รุนแรงมักมีการทดแทนด้วยพรรณไม้เบิกนำ เช่น โมกมัน (*Wrightia arborea*) เป็นต้น

ภาพที่ 5 กล้วยป่าที่ขึ้นทดแทนในป่าผสมผลัดใบที่ผ่านการบุกรุก

จันทน์ (*Dalbergia nigrescens*)

จิวป่า (*Bombax anceps*)

มะเดื่อปล้อง (*Ficus hispida*)

ลำโพง (*Sterculia foetida*)

ข่อย (*Streblus asper*)

กรวยป่า (*Casearia grewiiifolia*)

ปีบ (*Millingtonia hortensis*)

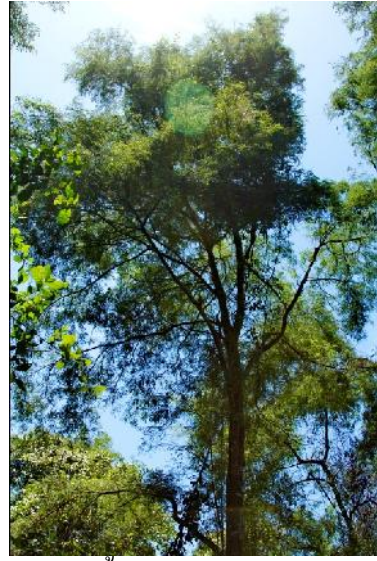

กุ่มน้ำ (*Crateva magna*)

ภาพที่ 6 ตัวอย่างพรรณไม้ที่สำรวจพบ

เต่าร้าง (*Caryota bacsonensis*)

กางจี่มอด (*Derris kerrii*)

จามจุรี (*Samanea saman*)

โมกมัน (*Wrightia arborea*)

เม่าไข่ปลา (*Antidesma ghaesembilla*)

เหมือดโตด (*Polyosma elongate*)

ภาพที่ 7 ตัวอย่างพรรณไม้ที่สำรวจพบ

มะเกลือ (*Diospyros mollis*)

มะกอก (*Spondias pinnata*)

ยางนา (*Dipterocarpus alatus*)

สะแกนา (*Combretum quadrangulare*)

ห้ว (*Syzygium cumini*)

มะขามเทศ (*Pithecellobium dulce*)

ภาพที่ 8 ตัวอย่างพรรณไม้ที่สำรวจพบ

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายของพรรณไม้ป่าเบญจพรรณ จึงเหมาะสมแก่การจัดตั้งเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อเป็นแหล่งศึกษาพันธุ์ไม้ และคำนึงถึงความสำคัญของพันธุกรรมพืชต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ศูนย์ศึกษา ก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อให้มีการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และนำผลประโยชน์สู่นักศึกษาและประชาชนต่อไป

นางสาว ยุวดี พลพิทักษ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านวนศาสตร์

ผู้รายงาน

รายนามคณะทำงานโครงการสำรวจพันธุ์พืชในพื้นที่เพื่อเป็นพื้นที่ปกป้องพันธุกรรมพืชของมหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทราเกษม-ชัยนาทและการกำหนดพิกัดทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่

ลำดับที่	รายนามคณะทำงานโครงการ	ตำแหน่ง	คุณวุฒิการศึกษา
๑.	ผศ. ดร. สถาพร ถาวรอธิวาสน์	ประธาน	ศศ.ด. (อาชีวศึกษา)
๒.	ผศ. โกเมนทร์ บุญเจือ	รองประธาน	วท.ม. (สิ่งแวดล้อม)
๓.	ผศ. ธนทรรศน์ พลเดช	กรรมการ	วท.ม.(การจัดการระบบสารสนเทศ)
๔.	อาจารย์เพ็ญศรี ลีวัฒนานุพงศ์	กรรมการ	ศษ.ม.(สิ่งแวดล้อม)
๕.	นางสาว ยุวดี พลพิทักษ์	กรรมการ	วท.ม. (วนศาสตร์), ผู้เชี่ยวชาญ
๖.	นายธีรพล สืบศรี	เลขานุการ	วท.บ.(การผลิตพืชเพื่อชุมชนเมือง)

